

Naturskyddsföreningen Timrå
c/o Bengt-Göran Norlin
Radhusgatan 78
860 30 Sörberge

20150518

Timrå kommun
Miljö- och byggförvaltningen
861 82 TIMRÅ
miljo@timra.se

Remiss om nytt beslut och skötselplan för Åstöns naturreservat

Förslaget till nya reservatsgränser och ny skötselplan bygger på den felaktiga föreställningen att kommunen genom att abdikera från ansvaret för Skeppshamn och området vid Lotstornet skulle slippa dispensansökningar och diskussioner med olika intressenter. Huvudorsaken till detta missförstånd är att kommunen uppenbarligen inte förstått att för det aktuella området gäller strandskydd med 200 meter från strandlinjen och att en flyttning av reservatsgränsen inte ändrar på detta förhållande.

Ändring av reservatsgräns

Möjligheten att upphäva reservat regleras i Miljöbalkens 7 kap 7§ 1st. Här föreskrivs att det behövs "**synnerliga skäl**" för att upphäva naturreservat. Det gäller även om man kompenserar för intrånget enligt samma bestämmelse sista stycket. Förslaget om att utöka reservatet med delar av Åstholmen och Leskäret kan alltså inte användas som kompensation.

I förarbetena till Miljöbalken anges att naturreservat syftar till att ge ett "**definitivt skydd**" som inte kan ändras på grund av tillfälliga opinionsvindar. Lagstiftaren ger ett exempel på vad som avses med särskilda skäl, att "väsentlig ändring har skett av området" (Prop. 1997/98:45 del 2 sidan 712 och 75). Enligt Naturvårdsverkets vägledning avses med detta "att bevarandevärden som beslutet syftade till att bevara inte längre finns kvar, och förutsättningarna för att dessa värden ska kunna återkomma är obefintliga eller mycket små" (från Vägledning "Process att bilda naturreservat", december 2014, sidan 132).

Av dessa uttalande bör man enligt Naturskyddsföreningen sluta sig till att de skäl som lagstiftaren menar ska kunna motivera inskränkningar av skyddet måste vara av en helt annan art än de som anförs i kommunens förslag. Naturskyddsföreningens bestämda uppfattning är att förhållandena i de delar av reservatet som föreslås utgå inte har förändrats väsentligt efter bildandet, utan att förslaget att upphäva reservatet i första hand har att göra med kommunens vilja att tillgodose lokala kommersiella intressen.

Av regeringens uttalanden i förarbetena med anledning av lagrådets anmärkningar framgår att det verkligen är **ett strikt skydd** som åsyftats i undantagsregeln i Miljöbalkens 7 kap. 7 § (sidan 311). Det är högst tveksamt om de skäl som kommunen anfört för att flytta reservatsgränsen - att man vill utveckla besöksnäringen och slippa återkommande dispensärenden och diskussioner - ens skulle kunna godtas om lagstiftaren valt det lägre

kravet om "särskilda skäl". Här gäller kravet på "**synnerliga skäl**" och det markerar att det måste röra sig om väsentligt högre krav än så. Kommunens förslag till beslut i denna del är alltså felaktigt.

De skäl som kommunen nu anför för att flytta reservatsgränsen rör sig om sådana avvägningar mellan olika intressen som avgjordes redan vid reservatsbildningen. Naturskyddsföreningen vill påminna om Mark- och miljööverdomstolens uttalanden i ett dispensärende, där domstolen nekade en vägdragning i ett naturreservat (dom den 5 februari 2005 i mål nr M 5388-03). I domen slås fast att "När det gäller möjligheterna att göra en avvägning mellan de olika intressen som reservatsföreskrifterna ska skydda, att en sådan prövning måste ha gjorts i samband med att reservatet bildades". Detta gäller även för Åstöns naturreservat.

Kommunen anger som skäl att man vill utveckla besöksnäringen och slippa återkommande dispensärenden och diskussioner. Det kan enligt Naturskyddsföreningen knappast räknas som "synnerliga skäl". De måste snarare betraktas som triviala. Besöksnäringen kan utvecklas på ett sådant sätt att det inte blir frågan om intrång. Att kommunen upplever besvär med handläggningen av skyddet kan inte heller räknas som något skäl av sådan synnerlig vikt att man ska kunna upphäva stora delar av reservatsskyddet.

Det bör beaktas att det inte rör sig om inskränkningar i marginalen av reservatet, utan om värdefulla kärnområden (Se länsstyrelsens översiktliga kustinventering 2002-2004 som klassade området som ett område med "mycket högt naturvärde") och stora arealer (ca 6 ha) av de skyddade områdena. Dessa områden innehåller delar av vad som motiverade skyddet från början, och därmed även vad som motiverade statens bidrag till hälften av kostnaderna via Naturvårdsverket inför reservatsbildningen.

Natur- och kulturintresserade kommer inte att känna sig välkomna i Skeppshamn

Förslaget att bryta ut Skeppshamn ur reservatet för att ge vidgade möjligheter till kommersiell verksamhet kan få till följd att naturintresserade människor, de som vill göra en söndagsutflykt för att uppleva orörd natur och en rofylld kulturmiljö, familjer med sina barn, de äldre paren med rullator, enskilda med hund inte känner sig välkomna där. De åker inte till Åstön för att mötas av en camping och annan kommersiell verksamhet och vänder då även det kvarvarande reservatet ryggen! Förslagen till nytt reservat och ny skötselplan för Åstöns naturreservat genomsyras av ekonomiska intressen, som ges konsekvent företräde. Skeppshamnsområdet lämnas åt sitt öde i händerna på nuvarande och tänkta exploatörer. Alla tvingande kontrollåtgärder (Uppföljningar) i den gamla skötselplanen har rensats ut och i stället överlämnas skötseln av det nya reservatet till förvaltarens godtycke.

Det är lätt att förutse att förvaltarens ekonomiska intressen då och då kommer att kollidera med naturintresset. Ett bra exempel på denna utveckling är massakern i Deltat för ett par år sedan, då samma förvaltning helt struntade i naturintresset och gjorde en kalhuggning utan naturhänsyn för att spara pengar åt kommunen. Genom kommunens abdikation från ansvaret för naturen försvinner allmänhetens demokratiska insyn och möjligheter att kontrollera och påverka skötseln av framför allt Skeppshamn och området kring Lotstornet, men även i reservatet. Sammantaget kommer det att innebära svårigheter att bibehålla de värden som reservatet är till för att skydda.

Det kanske märkligaste är motivet för förslaget att upphäva reservatsbeslutet (Mängden dispensansökningar) för Skeppshamnsområdet:

"Grunden för att upphäva beslutet för Skeppshamnsområdet och området vid Lotstornet är att där bedrivs omfattande verksamhet kopplat till besöksnäringen med 10-tusentals besökare årligen." (Sannolikt överdrivet! Någon egentlig undersökning har inte gjorts!)

- För att slippa en omfattande dispensgivning och en ständig diskussion med olika intressenter i området är det lämpligt att upphäva beslutet om naturreservat för denna del

som omfattar ca 6 ha av det tidigare reservatet, heter det i förslaget, varefter man felaktigt påstår att det kommit in ett flertal dispensansökningar och som beviljats under de år reservatet funnits.

Vid kontroll med kommunekolog Stefan Grundström finns i själva verket bara 8 dispensansökningar i kommunens diarie under de 15 åren, varav endast två berör Skeppshamnsområdet. Alla 8 har dock det gemensamt att de behandlats av kommunen utan hänsyn till att det råder strandskydd 200 meter i området. Det är alltså ingen betungande uppgift som vilat på miljökontoret, speciellt som man struntat i att pröva ärendena mot strandskydds-bestämmelserna i Miljöbalken, vilket man borde gjort.

En genomläsning av de 8 ansökningarna och besluten ger i stället en stark indikation på att miljökontoret snarare borde skärpa sin kontroll i stället för att abdikera och överlämna avgörandena till en förvaltare, som måste betraktas som jävig (måste hålla kommunens budget i första hand) och som dessutom saknar den kompetens som borde finnas på miljökontoret. För ökad kontroll talar även de många andra förändringar som skett inom reservatet under de gångna årens misskötsel (Se kommunrevisionens kritik 20131204) utan vare sig ansökan om dispens från reservatsreglerna eller strandskyddsbestämmelserna i Miljöbalken.

Till märkligheterna hör också att förslaget helt negligerar den omständigheten att i Skeppshamnsområdet finns ett livskraftigt bestånd av den fridlysta huggormen, trots att många av dess medlemmar genom åren fallit offer för den livliga och otillåtna biltrafiken i området.

Till det ogenomtänkta och ologiska i förslaget hör också att området längst in i Åkerövikens föreslås stanna kvar inom reservatet, men ha möjlighet att utvecklas ytterligare med olika typer av serviceanläggningar för besöksnäringen, t ex bryggor, toaletter, sommarservering, färskvattenpåfyllning etcetera. Här tycks kommunen leva i den föreställningen att reservatsbestämmelserna undanröjer strandskyddsbestämmelserna i Miljöbalken, vilket är helt felaktigt.

Oklart syfte

För att kunna bedöma lämpligheten av de olika förslagen i skötselplanen krävs ett klart uttalat syfte med reservatsbildningen. Tyvärr innehåller förslaget till skötselplan och förslaget till reservatsbeslut två olika och delvis motstridiga uppgifter om reservatsbildningens syfte och man frågar sig vad som ska gälla.

I förslaget till skötselplan överensstämmer beskrivningen av syftet i stort sett med syftet med det nuvarande reservatet:

▫ Skydda och vårda ett representativt skärgårdsområde där ekosystemen får utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer.

▫ Bevara och utveckla ett för regionen och nationen värdefullt friluftsområde med värdefulla kulturmiljöer.

I beslutsförslaget har syftet reducerats till att tillgodose behovet av områden för friluftslivet och att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer.

Förutom att de olika formuleringarna skapar förvirring om vad som ska gälla, ställer sig Naturskyddsföreningen tveksam till om det är lämpligt eller ens tillåtet att ändra reservatets syften? Det kan noteras att skyddet av de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna vid Skeppshamn inte längre finns med i beslutsförslaget och nu ställs utan det skydd som reservatet gav.

I den fördjupade översiktsplanen för Åstön kan man läsa om den norra p-platsen som pekas ut för att användas på bl a Åstödagen:

Den lilla torrängen i området hyser flera för trakten ovanliga växter, bl.a. mandelblom, låsbräken **NT**, backsmörblomma och pillerstarr. I sevärt i Timrås natur kan man läsa att mandelblom är mycket sällsynt, men just här kring Tynderösundet finns den rikligt.

Södra parkeringen:

Sevärt i Timrås natur

Ett intressant djur som finns vid viken väster om kapellet är lysmasken. Den är en skalbagge, där honan blir självlysande under parningstiden för att locka till sig hanar. Den kan ses lysa under sommarnätterna. Tynderö är Europas nordligaste (nu kända) plats för denna säregna insekt.

På hållmarkerna runt kapellet och fiskarmuseet finns en intressant flora. Sparvvicker och vårarv (En av Norrlands två vilda växtplatser). Dessutom finns flera andra vårannueller, bl. a sandnarv, vårförgätmigej och nagelört i stora mängder. I havsviken strax intill är en sällsynt alg påträffad, det är en kransalg som heter grönsträse (*Chara baltica*).

Hur dessa naturvärden ska skyddas framgår inte av förslaget!

Skötselplan

Naturskyddsföreningen har inga invändningar mot de bevarandemål och sköselförslag som finns i skötselplanen, även om vi misstänker att de beräknade kostnaderna (430 000 kr) är lite väl snålt tilltagna. Bevarandemålen riskerar dock att enbart bli vackra ord eftersom all uppföljnings-verksamhet, som finns i den nuvarande skötselplanen tagits bort. Hur kan man t ex veta att vattenkvaliteten bevaras i de viktiga havsvikarna utan att ta prover? Att mängden död ved ska öka utan att kontrollera? Osv.

Naturskyddsföreningen ställer sig också tveksam till att kultur- och teknikförvaltningen ska ansvara för skötsel och regelbunden översyn om inte förvaltningen tillförs kompetent personal för miljöområdet. Förslagsvis kunde kommunens ekolog överföras till förvaltningen med uppgift att bli leda skötseln av reservaten. Förvaltningen har vid flera tillfällen de senaste åren visat att man saknar miljökompetens. Massakern i deltat och ett par andra misstänkta brott mot strandskyddsreglerna har visat att det är skillnad på att sköta produktionsskog och parkanläggningar och att sköta känslig natur och naturreservat.

Reservatsföreskrifter

Reservatsföreskrifterna reglerar inskränkningar i rätten att använda mark, skyldigheter att tåla intrång och vad som gäller för allmänheten inom reservatet. Redan i inledningen deklarerar att föreskrifterna inte får utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med reservatet. Förslaget låter vid en första genomläsning som rimligt, men den fråga man ställer sig är; Vem avgör om en tänkt åtgärd behövs för att uppnå reservatets syfte, förvaltaren efter eget godtycke eller någon annan? Oklarheten skulle lätt kunna skrivas bort till exempel genom att åtgärden får genomföras först efter samråd med kommunekologen.

Föreskrifter, enligt miljöbalkens 7 kap 5 §, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet överensstämmer i stort sett med nuvarande regler utom på en punkt. Det gäller förbudet att uppföra byggnad som fått tillägget: annat än enklare anläggningar för friluftslivets behov och anläggningar i Åkerövikens i syfte att förbättra servicen till båt- och badgäster. Naturskyddsföreningen vill understryka att denna bestämmelse inte befriar kommunen från att söka dispens från strandskyddsbestämmelserna i Miljöbalken.

Även föreskrifterna, enligt miljöbalkens 7 kap 6 §, om skyldigheter för markägare att tåla visst intrång överensstämmer i stort sett med nuvarande regler, men med tre tillägg:

α **Röjning, slätter, upparbetning av vindfällan och andra skötsel- och restaureringsåtgärder enligt skötselplanen**

α **Bygga och underhålla vandringsleder, sanitära inrättningar och badplatser**

α **Undersökning av mark, vatten, vegetation och djurliv**

Naturskyddsföreningen har inga invändningar mot förslagen.

Föreskrifter, enligt miljöbalkens 7 kap 30 §, för vad som gäller för allmänheten inom reservatet. Naturskyddsföreningen noterar med tillfredsställelse att förbudet mot biltrafik

finns kvar i förslaget och har inga invändningar mot de fem nya punkterna. För allmänheten gäller:

Det är förbjudet att:

- Framföra motordrivna fordon annat än på de vägar som på skötselkartan är markerade som bilväg och transportväg samt på anvisade parkeringsplatser. För kategorin transportväg är det bara tillåtet med transporter som har med reservatets skötsel att göra.
- Bryta kvistar, fälla träd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
- Elda annat än på för ändamålet iordninggjorda platser
- Uppsätta tavla, plakat, affisch eller göra inskrift
- Åsamka skada på klippväggar med fastsättning av bultar eller andra fästanordningar.
- Medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur
- Plocka eller insamla växter eller växtdelar, lavar, mossor och svampar med undantag för bär och matsvamp
- Fånga eller insamla insekter och andra djur .
- Beträda Leskäret eller Klubben under perioden 1 april - 31 juli. Förbudet gäller inte statlig eller kommunal tjänsteman i tjänsteärende.

Sammanfattningsvis kräver Naturskyddsföreningen:

att förslaget att upphäva reservatsskyddet för Skeppshamn och området vid Lotstornet som ansluter till Storhamn bör avslås eftersom det strider mot Miljöbalkens 7 kap 7§ 1st.

Att kommunen bör behålla kontrollen över de beslut som fattas angående reservatet i en öppen beslutsprocess så att allmänhetens demokratiska insyn och möjlighet att påverka bevaras.

Att alla ärenden som prövas enligt reservatsbestämmelserna automatiskt ska prövas enligt strandskyddsbestämmelserna i Miljöbalken.

Att förslaget om att utöka reservatet med delar av Åstholmen och Leskäret ska fastställas.

Att de fyra punkterna om uppföljning som finns i nuvarande bestämmelser återinförs eller att ett nytt utvärderingsprogram utarbetas för reservatet så att man kan se om de uppställda bevarandemålen uppnås.

För Naturskyddsföreningen Timrå

Bengt-Göran Norlin

Ordförande